

BEE-FEST

Sajam pčelarstva i pčelarske opreme

DANI PČELARSTVA

PRAVILNIK

O OCJENJIVANJU KVALITETE MEDA I DRUGIH PČELINJIH PROIZVODA

I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim Pravilnikom propisuju se osnovni zahtjevi za kvalitetu meda, matične mliječi, peluda, propolisa, pčelinjeg voska i pčelinjeg otrova (u daljnjem tekstu: med i drugi pčelinji proizvodi), te proizvoda na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda, uvjeti za očuvanje njihove kvalitete, uvjeti stavljanja u promet na prodajnoj izložbi u okviru Sajma pčelarstva i pčelarske opreme (u daljem tekstu: izlaganje na Sajmu), sadržaj deklaracije i evidencije o proizvodu, postupci uzimanja uzoraka i metode ispitivanja udovoljavanja temeljnim zahtjevima kvaliteta, odnosno postupci ocjenjivanja kvalitete meda i drugih pčelinjih proizvoda.

Član 2.

Med i drugi pčelinji proizvodi i proizvodi na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda prilikom izlaganja na Sajmu moraju udovoljavati uvjetima kvaliteta propisanim ovim Pravilnikom.

Odredbe ovog Pravilnika odnose se i na med i druge pčelinje proizvode i proizvode na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda iz uvoza.

Član 3.

Pod pojmom kvaliteta u smislu ovog Pravilnika smatra se skupno svojstvo proizvoda uvjetovano osnovnim sastavom, pridodanim tvarima, tehnološkim postupcima, pakiranjem meda i drugih pčelinjih proizvoda, proizvoda na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda, njihova čuvanja i skladištenja.

II. MED I DRUGI PČELINJI PROIZVODI MED

Član 4.

Med jest sladak, gust, viskozni, tekući ili kristaliziran proizvod što ga medonosne pčele proizvode od nektara cvjetova medonosnih biljaka ili od medne rose, koje pčele skupljaju, dodaju mu vlastite specifične tvari i odlažu u stanice saća da sazrije.

Med sadrži šećere, prije svega glukozu i fruktozu, te saharozu, maltozu i druge polisaharide (uključujući i dekstrine), zatim bjelančevine, aminokiseline, enzime, organske kiseline, pelud, mineralne i druge tvari.

Boja meda može varirati od vrlo svijetlih do tamnijih nijansi.

Med može biti tekuće ili kremaste konzistencije, djelomice ili potpuno kristaliziran.

Član 5.

Prema porijeklu medonosnih biljaka ili medne rose med se razvrstava na:

1. nektarni med,
2. medljikovac.

Nektarni med je proizvod što ga pčele proizvode od nektara medonosnih biljaka različitih vrsta (lipa, bagrem, kadulja, livadno bilje i dr.), a može biti monoflorni i poliflorni.

Medljikovac je med što ga pčele proizvode od medne rose (crnogorice ili bjelogorice). Medljikovac se od cvjetnog meda rastvara metodom električne vodljivosti, koja mora biti veća od 1,00 mS/cm (mili Simensa po centimetru).

Član 6.

Monoflorni med je med koji u netopivom sedimentu sadrži najmanje 45 % peludnih zrnaca iste biljne vrste.

Iznimno od odredbe stava 1. ovoga člana, med se razvrstava u grupu monoflorni ako udio peludnih zrnaca u netopivom sedimentu iznosi najmanje za:

- pitomi kesten (*Castanea sativa*) 85%;
- lucernu (*Medicago sp.*) 30%;
- ružmarin (*Rosmarinus officinalis*) 30%;
- lipu (*Tilia sp.*) 25%;
- kadulju (*Salvia sp.*) 20%;
- bagrem (*Robinia pseudacacia*) 20%;
- lavandu (*Lavandula sp.*) 20%.

Poliflorni med jest mješavina meda različitih vrsta.

Miješani med je mješavina nektarnog meda i medljikovca.

Član 7.

Med koji se izlaže na Sajmu mora udovoljavati slijedećim uvjetima:

1. da sadrži najmanje 65% reducirajućih šećera računatih kao invertni šećer, a medljikovac, najmanje 60% reducirajućih šećera;
2. da ne sadrži više od 5 % saharoze, osim za med od vrijeska (*Satureia sp.*), kadulje (*Salvia sp.*), ružmarina (*Rosmarinus officinalis*) i drače (*Paliurus spina-christi*), u kojih je dopušteno do 8% saharoze, a za med od bagrema (*Robinia pseudacacia*), lavande (*Lavandula sp.*) i medljikovca do 10% saharoze;
3. da ne sadrži više od 20% vode;
4. da ne sadrži više od 0,6% mineralnih tvari, osim medljikovca, koji smije sadržavati do 1,2% mineralnih tvari;
5. da mu ukupna kiselost nije veća od 40 mmol kiseline na 1000 gr. te da mu ona nije umjetno smanjena;
6. da ne sadrži više od 0,1% tvari netopljivih u vodi;
7. da mu aktivnost očitane dijastaze nakon miješanja nije niža od 8,0, a ako je niža od 8,0, hidroksimetilfurfurol (HMF) ne smije biti veći od 15 mg/kg;
8. da udio hidroksimetilfurfurola (HMF) nije veći od 40 mg/kg;
9. da pri dekrystalizaciji med nije zagrijavan na temperaturu višu od 40°C;
10. da je svojstvenog okusa i mirisa bez stranih primjesa;
11. da u njemu nije počeo proces vrenja, da nije u stanju vrenja i da nije provrio;
12. da mu nisu dodavani šećer (saharoza) ni drugi proizvodi koji su konzistencijom i sastavom slični medu;
13. da nije dobiven hranjenjem pčela šećerom i šećernim proizvodima, i da nije pomiješan s medom dobivenim na taj način;
14. da nije onečišćen stranim organskim i mineralnim tvarima, kukcima i njihovim dijelovima, leglom, izmetom, plijesni i dr.;
15. da nije obojen nikakvim bojama;
16. da mu nisu dodavana sredstva za konzerviranje i aromatiziranje.

Nije dozvoljeno miješanje domaćeg i uvoznog meda namijenjenog tržištu.

Član 8.

Med se čuva u zatvorenim posudama i suhim, tamnim, provjetrenim prostorijama, na sobnoj temperaturi.

MATIČNA MLIJEČ

Član 9.

Matična mliječ je proizvod mliječne žlijezde mladih pčela radilica, mliječne boje, guste konzistencije, karakteristična okusa i mirisa.

Matična mliječ mora biti izvađena od 48 do 50 sati nakon presađivanja ličinaka, a ne smije potjecati iz zatvorenih matičnjaka ni iz legla trutova.

Član 10.

Matična mliječ se dostavlja u izvornom obliku ili liofilizirana.

Matična mliječ koja se izlaže na Sajmu u izvornom obliku mora udovoljavati ovim uvjetima:

1. da sadrži najmanje 30% suhe tvari,
2. da sadrži najmanje 11% bjelančevina.

Član 11.

Matična mliječ mora se čuvati u hermetički zatvorenim tamnim posudama, na temperaturi od -18 °C.

Rok trajanja matične mliječi u izvornom obliku jest jedna godina, a u liofiliziranom obliku dvije godine.

PELUD

Član 12.

Pelud jest proizvod što ga pčele radilice skupljaju na cvjetovima i oblikuju u grudice.

Prema načinu dobivanja pelud se dijeli na pelud skupljen skidačem (skidani pelud) i pelud dobiven vađenjem iz stanica saća (vađeni pelud).

Član 13.

Pelud se izlaže na Sajmu osušen u obliku grudica ili mljeven, odnosno pothlađen.

Pelud koji se izlaže na Sajmu mora udovoljavati ovim uvjetima:

1. da osušen sadrži najmanje 92 %, a pothlađen 60 % suhe tvari,

2. mora biti karakterističnog okusa,
3. ne smije biti sušen na temperaturi višoj od 40°C,
4. ne smije sadržavati kukce i njihove dijelove, leglo, izmet i skladišne štetnike,
5. ne smije biti užegao.

Član 14.

Svježi pelud mora se čuvati pothlađen na 18°C, umiješan u med ili steriliziran sušenjem u tamnoj hermetički zatvorenoj ambalaži.

Rok trajanja svježeg peluda jest jedna godina, a umiješanog u med dvije godine.

PROPOLIS

Član 15.

Propolis je pčelinji proizvod koji sadrži smolaste tvari koje pčele skupljaju s pupoljaka drvenastih biljaka.

Član 16.

Propolis koji se izlaže na Sajmu mora udovoljavati ovim uvjetima:

1. mora sadržavati najmanje 35% tvari koje se ekstrahiraju alkoholom,
2. ne smije sadržavati katran ni spojeve slične katranu odnosno katranske smole,
3. ne smije sadržavati više od 5% mehaničkih nečistoća ni dijelova pčela,
4. ne smije sadržavati više od 30% voska.

PČELINJI VOSAK

Član 17.

Pčelinji vosak je proizvod voštanih žlijezda pčela radilica, koji one koriste za izgradnju saća.

Pčelinji vosak je kompleksna smjesa lipida i ugljikovodika.

Pčelinji vosak dobiva se pretapanjem saća i voštanih poklopaca.

Član 18.

Pčelinji vosak se dostavlja kao:

- nepročišćeni pčelinji vosak,

- pročišćeni pčelinji vosak (*Cera flava*),
- pročišćeni bijeli pčelinji vosak (*Cera alba*),
- satne osnove.

PČELINJI OTROV

Član 19.

Pčelinji otrov je proizvod otrovne žlijezde pčela radilica.

Član 20.

Pčelinji otrov stavlja se dostavlja sušen u obliku bijelog kristaličnog praha.

Član 21.

Rok trajanja pčelinjeg otrova je jedna godina.

III. PROIZVODI NA BAZI MEDA I DRUGIH PČELINJIH PROIZVODA

Član 22.

Proizvodi na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda su mješavine meda s drugim pčelinjim proizvodima ili međusobne mješavine drugih pčelinjih proizvoda u koje se može dodati ljekovito bilje i/ili njihovi ekstrakti (valerijana, sljez, timijan, anis, breza i sl.).

Medu i drugim pčelinjim proizvodima može se dodavati ljekovito bilje i/ili njihovi ekstrakti.

Proizvodi iz stava 1. i 2. ovoga člana mogu biti u obliku: kapi, tableta, kapsula, masti i sirupa.

Dodavanje drugih pčelinjih proizvoda medu ne drži se obogaćivanjem sastava meda.

Član 23.

Med s dodacima je mješavina meda s prehrambenim proizvodima (voće, proizvodi od voća i povrća, proizvodi od mlijeka, kaka, margarina i sl.) u koju se može dodavati ljekovito bilje i / ili ekstrakti ljekovitog bilja.

Med s dodacima mora sadržavati najmanje 60 % meda u gotovom proizvodu.

Član 24.

Proizvodi iz člana 22. i 23. ovoga Pravilnika moraju udovoljavati temeljnim zahtjevima kvaliteta koji su propisani ovim Pravilnikom i koji se koriste za njihovu proizvodnju.

IV. PAKOVANJE

Član 25.

Med i drugi pčelinji proizvodi i proizvodi na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda dostavljaju se kao pakovanje s označenom nazivnom količinom punjenja shodno posebnom propisu o mjeriteljskim zahtjevima za pakovanja.

Ambalaža u koju se pakuje med i drugi pčelinji proizvodi i proizvodi na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda mora udovoljavati posebnom propisu o uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opće upotrebe koji se mogu stavljati u promet.

Član 26.

Medu i drugom pčelinjem proizvodu i proizvodu na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda ne smiju se dodavati sredstva kao što su bojila, zaslađivači, arome, konzervansi i ne smiju se zračiti jonizirajućim ili ultravioletnim zrakama.

V. DEKLARACIJA I EVIDENCIJA O PROIZVODU

Član 27.

Med i drugi pčelinji proizvodi i proizvodi na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda koji se dostavljaju kao pakovine moraju na ambalaži, omotu, naljepnici ili privjesnici imati deklaraciju s slijedećim podacima:

1. naziv proizvoda i njegovo ime namijenjeno tržištu, ako ga proizvod ima,
2. naziv kompanije, odnosno ime i prezime i adresa proizvođača ili onoga koji je proizvod pakovao, ako ga nije pakovao proizvođač, i veterinarski kontrolni broj odobrenog objekta,
3. datum proizvodnje, odnosno pakovanja za proizvode koji imaju ograničen rok trajanja,
4. rok trajanja ili tekst »upotrebljivo do«,
5. neto količinu (masu ili obujam) proizvoda,
6. za med - naziv medljikovca, ako je nektarni med naziv biljne vrste za monoflorni, odnosno naziv cvjetni za poliflorni med, te miješani med za mješavinu nektarnog meda i medljikovca,
7. za druge pčelinje proizvode i proizvode na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda osnovne sastojke proizvoda i njihove količine izražene u mjernim jedinicama ili postocima prema opadajućim vrijednostima,
8. druge podatke važne za potrošača u skladu s posebnim propisima.

Tekst na deklaraciji mora udovoljavati posebnom propisu o mjeriteljskim zahtjevima za pakovine.

Član 28.

Na deklaraciji uvoznog meda koji je namijenjen obradi uz podatke iz člana 27. ovoga Pravilnika mora biti podatak o zemlji porijekla i podatak o nazivu i adresi uvoznika.

Član 29.

Na deklaraciji uvoznog meda i drugih pčelinjih proizvoda i proizvoda na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda, uz podatke iz člana 27. ovoga Pravilnika mora biti i tekst »uvozni« med, drugi pčelinji proizvod ili proizvod na bazi meda i drugog pčelinjeg proizvoda, podaci o zemlji porijekla te nazivu i adresi uvoznika ako se uvozi kao gotov proizvod.

Član 30.

Med koji ne udovoljava uvjetima propisanim u članu 7. ovoga Pravilnika ne može se koristiti kao sirovina u proizvodnji drugih proizvoda i mora se deklarirati kao »med nije za potrošnju«.

Član 31.

Za med i druge pčelinje proizvode i proizvode na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda koji ne udovoljavaju temeljnim zahtjevima kvaliteta što ih propisuje ovaj Pravilnik, ne može se upotrebljavati naziv med, drugi pčelinji proizvod, proizvod na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda, ni sličan naziv koji navodi na to da se proizvod drži medom odnosno nekim drugim pčelinjim proizvodom.

Član 32.

Proizvođač je dužan za med i drugi pčelinji proizvod i proizvod na bazi meda i drugog pčelinjeg proizvoda imati evidenciju o proizvodu.

Evidencija o proizvodu sadrži kratak opis tehnološkog postupka proizvodnje određenog proizvoda te izvještaj o obavljenoj laboratorijskoj analizi proizvoda i njegovim senzorskim svojstvima.

Evidencija o proizvodu mora sadržavati i sljedeće podatke:

1. naziv proizvoda i njegovo ime namijenjeno tržištu, ako ga proizvod ima,
2. datum početka proizvodnje,
3. grupu kojoj proizvod pripada prema odredbama ovog Pravilnika.

VI. ISPITIVANJE

Član 33.

Ispitivanje udovoljavanja temeljnim zahtjevima kvaliteta meda i drugih pčelinjih proizvoda i proizvoda na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda obavlja ovlaštenu laboratorij (u daljnjem tekstu: laboratorij) registriran za obavljanje te djelatnosti ili je u sastavu pravne osobe registrirane za obavljanje te djelatnosti, a ispunjava i ostale uvjete propisane ovim Pravilnikom.

Član 34.

Laboratorij mora imati posebne radne prostorije za:

1. preuzimanje i pohranjivanje uzoraka,
2. smještaj uređaja i instrumenata za ispitivanje,
3. smještaj hemikalija, laboratorijskog suđa i opreme,
4. pranje i sušenje laboratorijskog suđa i opreme,
5. obradu rezultata i pripremu izvještaja.

Član 35.

Laboratorij mora raspolagati uređajima, instrumentima i drugom opremom za ispitivanje koja je u skladu s odnosnim stanjem nauke i tehnike.

Član 36.

Laboratorij mora imati pisane upute za provođenje metoda ispitivanja te za upotrebu i rad svih uređaja i instrumenata koji se koriste za pripremu uzoraka i ispitivanje.

Član 37.

Laboratorij mora imati u radnom odnosu stručno osposobljene uposlenike, i to:

- a) najmanje jednog uposlenika sa završenim dodiplomskim studijem hemijskog, prehrambenog, poljoprivrednog, veterinarskog ili farmaceutskog područja i dvije godine radnog iskustva;
- b) uposlenike četvrtog (IV) stepena obrazovanja: hemijski, prehrambeni, poljoprivredni, veterinarski ili farmaceutski tehničari, osposobljeni za rad na odgovarajućim poslovima - broj uposlenika primjeren opsegu rada laboratorija;
- c) PKV/NKV - pomoćno osoblje prema opsegu rada laboratorija.

Nalaze laboratorijskog ispitivanja potpisuje ovlaštena osoba - voditelj laboratorija.

VII. POSTUPCI UZIMANJA UZORAKA MEDA I DRUGIH PČELINJIH PROIZVODA

Član 38.

Uzorak za ispitivanje proizvoda čine najmanje tri istovjetne po sastavu i obimu jednake ambalažne jedinice (staklenke) od ukupno uzetog uzorka. Uzorke proizvoda mora uzimati stručna odnosno ovlaštena osoba, koja o tome obavezno sastavlja zapisnik, u koji unosi podatke važne za rezultat ispitivanja: mjesto, datum i vrijeme uzimanja uzorka, svrhu uzimanja uzorka, vrstu i količinu proizvoda od kojega se uzorak uzima, broj pojedinačno

uzetih uzoraka i količinu ukupno uzetog uzorka, oznake za identifikaciju uzorka i količinu uzorka što se stavlja na ispitivanje.

Zapisnik potpisuje stručna odnosno ovlaštena osoba koja uzima uzorak i predstavnik izlagača.

Uzorak se pakuje u staklene ili plastične posude koje se zatvaraju čistim i suhim zatvaračima i označavaju tako da se oznaka ne može lahko skinuti ni izbrisati, a zatim se u njih utiskuje službeni pečat ili se na njih stavlja plomba.

Uzorci se čuvaju uz uvjete propisane ovim Pravilnikom za odgovarajuće proizvode.

Broj jedinica uzoraka za ispitivanje ovisi o vrsti proizvoda i veličini proizvodne partije odnosno pošiljke.

Broj jedinica uzoraka utvrđuje se na temelju slijedeće tablice:

Vrsta pakovanja	Količina od koje se uzorak uzima	Broj ambalažnih jedinica koje se uzimaju kao uzorak	Masa ukupno uzetog uzorka (u g)
Staklenke (do 1 kg)	od 1 do 100 jedinica		
	> 100 do 500 jedinica	1	1000
	> 500 do 1.000 jedinica	2	2000
	> 1.000 do 10.000 jedinica	3	3000

VIII. RAD OCJENJIVAČKOG SUDA

Član 39.

Ocjenjivački sud Sajma pčelarstva i pčelarske opreme (u daljem tekstu: žiri) med ocjenjuje organoleptički, nakon izvršene laboratorijske (hemijske i mikroskopske) analize kvaliteta i pripadnosti vrsti meda, a u skladu sa ovim Pravilnikom.

Pčelar dostavlja na ocjenjivanje po pravilu tri kilogramska pakovanja meda. Jedno se dostavlja u laboratoriju radi analize, drugo se dostavlja žiriju na ocjenjivanje, a treće se čuva za rezervnu kontrolu, odnosno eventualnu provjeru uspješnosti ocjenjivanja ili za analizu zbog reklamacija učesnika.

Član 40.

Laboratorijsku analizu vrši ovlašćeni laboratorij.

Ovom analizom izdvajaju se nezreli, vještački i oni medovi kojima su greške u tehnologiji obrade umanjile kvalitet, najčešće pregrijavanjem, a nisu jasno prepoznatljivi senzornim pregledom. Mikroskopskim pregledom (melisopalinološka analiza) utvrđuje se biljna pripadnost polenovih i drugih zrna u medu kao i procentni udio pojedine vrste polena što određuje njegovo botaničko porijeklo.

Čulnim ili organoleptičkim ocjenjivanjem od strane žirija vrednuje se onaj kvalitet meda koji prethodno sprovedeni laboratorijski postupci i analize ne mogu prepoznati i utvrditi.

Odlučujuća uloga pri ocjenjivanju se daje organoleptičkoj analizi, rezultati se izražavaju brojčano i unose se u odgovarajuće formulare.

Član 41.

Žiri broji od pet do devet članova.

Žiri ocjenjuje maksimalno 30 uzoraka dnevno.

Žiri radi u posebnom prostoru, suhom, svijetlom i bez stranih mirisa. Za svakog člana žirija osigurava se zaseban sto sa vodom, kašičicama i hljebom i jabukama narezanim na komadiće. Brojevima označeni uzorci u bezbojnoj prozirnoj, negraviranoj staklenoj ambalaži iznose se pred žiri. Prvo se ocjenjuju svi uzorci lakih vrsta meda, a potom medovi punog ukusa i mirisa.

Prvo se ocjenjuju lakši, a zatim medovi bogatijeg ukusa i mirisa.

Na sto se iznose medovi pod brojem iz iste grupe. Između svakog probanja meda ukus se prekida komadićem hljeba ili jabuke. Ocjenjuje se svaki pojedini med a u njegov formular se upišu ocjene za izgled, miris i ukus.

Pojedine se ocjene različito vrijednuju tako da med može dobiti najviše 100 bodova. Nakon zbrajanja ocjena u formularu izračunava se vrijednost kojim je med rangiran. Ako član žirija želi da provjeri neku ocjenu, može za vrijeme ocjenjivanja da traži od asistenta laboratorijski nalaz.

Na kraju ocjenjivanja predsjednik žirija ima pravo, na temelju laboratorijskih analiza, da koriguje pojedinačni rezultat.

Kad se ocenjivanje završi spoji se broj meda sa imenom pčelara, te se saopćava rang lista najuspješnijih proizvoda, odnosno dobitnici nagrada.

VII. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 39.

Postupci uzimanja uzoraka meda i drugih pčelinjih proizvoda i proizvoda na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda te metode fizikalnih i kemijskih analiza za ispitivanje udovoljavanja temeljnim zahtjevima kvaliteta obavljaju se na temelju detaljnih opisa danih u prilogu ovog Pravilnika i čine njegov sastavni dio.

Član 40.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu odmah, a primjenjuje se od 1. septembra/rujna 2005. godine.

DIREKTORICA
Samira Katica-Arnautović